Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА

(назва навчальної дисципліни)

Освітні, педагогічні науки

(назва освітньої програми)

Рік навчання **2025-2026** , семестр *3*

Форма навчання: *очна (денна, вечірня), заочна*

Галузь знань
А Освіта
Спеціальність
А1 Освітні науки
(шифр, назва)
Освітній рівень
Третій (освітньо-науковий) (доктор філософії PhD)

Кафедра та викладач	***Кафедра початкової освіти та інноваційної педагогіки*** *Викладач:* ***Вишківська Ванда Болеславівна****, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки* *Лінк на профіль викладача на сайті факультету чи у Google Scholar:* *https://scholar.google.com/citations?user=XWhW_bkAAAAJ&hl=uk&oi=ao* *E-mail: v.b.vyshkivska@udu.edu.ua* *Лінк на курс в MOODLE: https://dle.udu.edu.ua/course/view.php?id=2858*
I. Основна мета/цілі навчання	***Мета навчальної дисципліни:*** *формування у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти системного розуміння змісту, структури та ціннісних засад професійно-педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти; розвиток педагогічної майстерності, здатності до професійної комунікації, партнерської взаємодії, обґрунтованого розв'язання педагогічних ситуацій, рефлексивного аналізу власної діяльності та неперервного професійного самовдосконалення на засадах гуманізму, професійної етики й академічної доброчесності.* ***Основні завдання:*** *• поглиблення знань про сутність, структуру, функції та основні напрями професійно-педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти;* *• формування системного розуміння педагогічної майстерності, її складників, критеріїв і шляхів розвитку в умовах сучасної вищої освіти;* *• розвиток професійної самосвідомості, педагогічного мислення, ціннісного ставлення до викладацької діяльності та відповідальності за її результати;* *• удосконалення педагогічної техніки, культури мовлення, умінь публічного виступу, вербальної та невербальної комунікації;* *• формування здатності будувати суб'єкт-суб'єктну взаємодію зі здобувачами освіти, підтримувати їхню самостійність, мотивацію та професійне становлення;*

• розвиток умінь аналізувати педагогічні ситуації, обґрунтовувати професійні рішення, запобігати конфліктам і конструктивно їх розв'язувати;
• формування рефлексивних умінь, здатності критично оцінювати власні педагогічні дії, використовувати зворотний зв'язок та результати досліджень для вдосконалення викладання;
• розвиток здатності до професійної самоорганізації, емоційної саморегуляції та проєктування індивідуальної траєкторії професійного зростання.

II. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

*Навчальна дисципліна **обов'язкова***
*Цикл **дисциплін спеціальної підготовки***

III. Обсяг навчальної дисципліни

	Денна/вечірня форма навчання	*Заочна форма навчання*
Кількість кредитів	*3*	*3*
Загальна кількість годин	*90*	*90*
Лекційні заняття	*20*	*6*
Семінарські/практичні заняття	*24*	*6*
Самостійна робота	*46*	*78*

IV. Короткий зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Викладач як суб'єкт професійно-педагогічної діяльності

Тема 1.1. Професійна позиція та основні напрями діяльності викладача закладу вищої освіти. *Суспільна місія та професійні ролі викладача. Взаємозв'язок навчальної, методичної, наукової й організаційної діяльності. Професійна суб'єктність, академічна свобода та відповідальність. Ціннісні орієнтири й мотиви викладацької діяльності. Становлення професійної ідентичності та усвідомлення власної педагогічної позиції.*

Тема 1.2. Педагогічна майстерність та індивідуальний стиль діяльності викладача. *Сутність і структура педагогічної майстерності: гуманістична спрямованість, професійна компетентність, педагогічні здібності та педагогічна техніка. Співвідношення майстерності, досвіду й педагогічної творчості. Критерії оцінювання майстерності викладача. Формування індивідуального стилю діяльності. Педагогічний авторитет, довіра та професійна репутація.*

Тема 1.3. Професійна етика й культура академічних взаємин. *Етичні засади взаємодії викладача зі здобувачами освіти та колегами. Педагогічний такт, справедливість, повага до гідності й особистих меж. Поєднання вимогливості та підтримки. Етичні дилеми оцінювання, консультування й наукового керівництва. Академічна доброчесність як складник професійної культури. Відповідальність за педагогічні рішення та їх наслідки.*

Змістовий модуль 2. Майстерність педагогічної дії та професійної взаємодії

Тема 2.1. Педагогічна техніка та мовленнєва майстерність викладача. *Внутрішня й зовнішня педагогічна техніка. Керування власним станом, увагою та поведінкою під час професійної взаємодії. Голос, дикція, інтонація, темп і паузи як засоби педагогічного мовлення. Невербальна виразність. Майстерність пояснення, аргументації та постановки запитань. Публічне представлення наукової позиції. Аналіз і вдосконалення власного комунікативного стилю.*

Тема 2.2. Педагогічне спілкування, діалог і фасилітація. *Стилі педагогічного спілкування та їх вплив на взаємодію в*

	академічній групі. Встановлення контакту, активне слухання, емпатія та зворотний зв'язок. Організація діалогу й підтримка обґрунтованої незгоди. Фасилітація групового обговорення та співпраці. Подолання комунікативних бар'єрів. Урахування індивідуальних і культурних відмінностей здобувачів освіти. Особливості спілкування під час консультацій та онлайн-взаємодії. ***Тема 2.3. Педагогічні ситуації, професійні рішення та розв'язання конфліктів.*** *Педагогічна ситуація як предмет професійного аналізу. Виявлення суперечності, уточнення обставин і розуміння позицій учасників. Перетворення проблемної ситуації на педагогічну задачу. Обґрунтування альтернативних рішень і прогнозування їх наслідків. Поведінка викладача в ситуаціях критики, незгоди, низької залученості та порушення домовленостей. Запобігання конфліктам, деескалація й відновлення конструктивної взаємодії.* ***Змістовий модуль 3. Рефлексивна культура та професійне самовдосконалення викладача*** ***Тема 3.1. Професійна рефлексія як основа розвитку педагогічної майстерності.*** *Рефлексія цілей, мотивів, способів і результатів педагогічної діяльності. Усвідомлення власних професійних установок та їх впливу на педагогічні рішення. Рефлексія до, під час і після дії. Дидактико-рефлексивні задачі та аналіз критичних випадків. Використання спостережень, відгуків здобувачів і колег для перевірки власних висновків. Перехід від самоаналізу до коригування професійної діяльності.* ***Тема 3.2. Самоорганізація та збереження професійної працездатності.*** *Узгодження викладацьких, дослідницьких і організаційних завдань. Визначення пріоритетів, планування часу та реалістичного навантаження. Емоційна саморегуляція у складних професійних ситуаціях. Професійні межі, підтримка колег і відновлення ресурсів. Чинники професійного виснаження та педагогічні й організаційні способи його профілактики.* ***Тема 3.3. Індивідуальна програма розвитку педагогічної майстерності.*** *Самооцінювання професійних досягнень, труднощів і потреб. Визначення цілей та критеріїв професійного зростання. Наставництво, взаємовідвідування занять, професійні спільноти та підвищення кваліфікації. Портфоліо як засіб осмислення й підтвердження професійного розвитку. Розроблення та представлення індивідуальної програми самовдосконалення з визначенням конкретних дій, термінів і очікуваних результатів.*
V. Результати навчання	***Інтегральна компетентність.*** *Здатність до розв'язання складних завдань педагогічної теорії і практики та дослідницької діяльності в освітній галузі як у процесі навчання так і в процесі подальшої професійної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики в умовах невизначеності.* ***ЗК 2.*** *Здатність проєктувати й реалізовувати освітньо-наукові ініціативи, здійснювати управління ними, готувати пропозиції щодо фінансового забезпечення та дотримання прав інтелектуальної власності у дослідницькій діяльності (методологічна компетентність).* ***ЗК 5.*** *Здатність здійснювати професійну діяльність у міжнародному освітньому та науковому середовищі (іншомовна компетентність).* ***ЗК 6.*** *Здатність до професійної комунікації з представниками різних галузей знань, науковою спільнотою та фахівцями різного рівня під час наукових дискусій і представлення результатів досліджень державною та іноземними мовами, із дотриманням принципів толерантності та поваги до культурного різноманіття (культурологічна компетентність).* ***ФК 2.*** *Здатність використовувати сучасні методи й засоби наукового дослідження, цифрові технології, електронні ресурси, бази даних і спеціалізоване програмне забезпечення в освітній та науковій діяльності.*

ФК 3. *Здатність опановувати та критично осмислювати наукові знання у галузі педагогіки, зокрема її теоретичні й практичні аспекти, історичний розвиток і сучасний стан вітчизняної та зарубіжної педагогічної науки; володіти сучасним науковим понятійним апаратом і генерувати нові наукові ідеї.*

ПРН 5. *Вільно представляти й обговорювати результати наукових досліджень і актуальні проблеми освіти державною та іноземними мовами, публікувати результати власних досліджень у провідних національних і міжнародних наукових виданнях.*

ПРН 7. *Розуміти фундаментальні засади педагогічних наук, методологію наукових досліджень та застосовувати їх у власній науковій і викладацькій діяльності з дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.*

ПРН 8. *Використовувати сучасні методи, інструменти наукового пошуку та інноваційної діяльності для отримання нових знань і розв'язання комплексних проблем у сфері освіти, суміжних міждисциплінарних напрямах, а також для професійного саморозвитку впродовж життя.*

VI. Порядок і критерії оцінювання

Форми поточного контролю: *Тестові контрольні роботи.*
Методи поточного контролю: *усне опитування, тести, практичні завдання.*
Форма підсумкового контролю: *залік (диференційований)*
Важливі рекомендації!
Моніторинг у формі заліку передбачає:

- *виконання здобувачем (-ами) самостійно або під керівництвом викладача тематичних контрольних завдань на основі вивченого програмного матеріалу (накопичувальні кейси).*
- *демонстрацію здобувачем (-ами) набутих компетентностей крізь призму підсумкових тестів або захисту тематичного проєкту з використанням мультимедійних засобів та інших засобів візуалізації (PowerPoint, відео, колаж тощо) на засадах відкритості й прозорості.*

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей: повнота та правильність розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення, впевненість та аргументованість, використання у відповіді посилань на інформацію з основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників та інших методичних видань тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння та самостійні оцінні судження, висновки.

Під час виконання письмових завдань: повнота та правильність розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати самостійні висновки, ступінь сформованості практичних умінь, досвід творчої та пошукової діяльності, акуратність оформлення письмової роботи.

Перезарахування окремих тем або модулів дисципліни за умови підтвердження відповідних навчальних результатів, здобутих у межах неформальної освіти (курси, тренінги, семінари, сертифікати тощо): перезарахування здійснюється на підставі поданої документації, яка підтверджує зміст, тривалість і результати навчання, та після оцінки відповідності компетентностей викладачем курсу або уповноваженою комісією, відповідно до Положення про неформальну та інформальну освіту учасників освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова (https://udu.edu.ua/vidomosti-ta-resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-poriadok-vyznannia-i-perezarakhuvannia-rezultativ-navchannia-otrymanykh-u-formalnii-neformalnii-ta-abo-informalnii-osviti-v-udu-imeni-mykhaila-drahomanova-2026).

	Рівні відповідності критеріям **Високий рівень (90 – 100 балів).** Здобувачі засвоїли зміст навчальної дисципліни повністю, вільно володіють навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язують завдання різних видів складності, аргументовано висловлюють свої думки, займаються самоосвітою, можуть брати активну участь в наукових та творчих проектах. Виконали усі практичні / самостійні завдання правильно та ґрунтовно. Демонструють здатність пов'язувати теоретичні знання з курсу з практичним досвідом професійної діяльності. **Достатній рівень (80 – 89 балів).** Здобувачі засвоїли зміст навчальної дисципліни в необхідному обсязі, володіють навчальним матеріалом, виконали завдання до кожної теми, проте у відповідях допускають деякі неточності. Уміння продуктивні, проте без вияву творчості. Здатні працювати самостійно, проте допускає неточності. **Середній рівень (70 – 79 балів).** Здобувачі засвоїли зміст навчальної дисципліни в повному обсязі, але його знання містять неточності та помилкові судження, уміння проявляються на репродуктивному рівні. Здобувачі не можуть сформулювати самостійні оцінні судження та висновки. **Задовільний рівень (65 – 69 балів).** Здобувачі загалом опанували навчальну дисципліну, але більшість тем засвоїли поверхово, частково. При виконання практичних завдань допускають помилки та потребують допомоги викладача чи колег-студентів. **Низький рівень (60 – 64 балів).** Здобувачі засвоїли навчальну дисципліну поверхово, володіють навчальним матеріалом на елементарному рівні, демонструють фрагментарні знання, не можуть самостійно виконати більшість практичних завдань. Виконали частину практичних / самостійних завдань з суттєвими помилками та недоліками. **Незадовільний рівень: 35 – 59 балів з можливістю повторного складання.** Здобувачі не засвоїли більшості тем, володіють елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміють логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку, практичні уміння не сформовані; **0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни.** Здобувачі не виконали більшості завдань, не володіють навчальним матеріалом, змістом курсу не оволоділи.
VII. Політика курсу	***Політика щодо відвідування:*** *здобувачі дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту УДУ імені Михайла Драгоманова (https://udu.edu.ua/vidomosti-ta-resursy/normatyvni-dokumenty/statut-ukrayinskoho-derzhavnoho-universytetu-imeni-mykhayla-drahomanova) і Правил внутрішнього розпорядку УДУ імені Михайла Драгоманова (https://udu.edu.ua/vidomosti-ta-resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/pravyla-vnutrishnoho-rozporiadku-udu-imeni-mykhaila-drahomnaova), відвідують заняття відповідно розкладу, дотримуються етичних норм поведінки. Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначеним деканатом розкладом. За об'єктивних причин (лікарняний, заява) заняття може бути відпрацьованим. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; списування.* ***Політика щодо дедлайнів і перескладання.*** *Усі завдання передбачені навчальною програмою мають бути виконанні у встановлений викладачем термін. Практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою (75% від максимальної оцінки).* *Якщо здобувач отримав незадовільну оцінку під час екзамену, в нього виникає академічна заборгованість. Повторно скласти атестацію він повинен до початку наступного семестру в терміни, визначені деканатом.*

Якщо здобувачі не погоджуються з оцінкою підсумкової атестації, вони можуть в день оголошення результатів подати в деканат апеляційну заяву. Наступного дня проводиться засідання апеляційної комісії. За письмового екзамена повторне опитування не проводиться. За усного комісія надає здобувачеві право продемонструвати свої знання. Про порядок складання екзаменів, перескладання і оскарження результатів див. «Положення про організацію освітнього процесу».

У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату. Здобувачі можуть здійснювати перескладання результатів навчання відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок контролю якості знань студентів УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок ліквідації академічної заборгованості студентами УДУ імені Михайла Драгоманова» (посилання на Положення: https://udu.edu.ua/vidomosti-ta-resursy/normatyvni-dokumenty).

***Політика щодо конфліктних ситуацій.** Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів в УДУ імені Михайла Драгоманова» (https://udu.edu.ua/vidomosti-ta-resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-vrehuliuvannia-konfliktiv-v-udu-imeni-mykhaila-drahomanova). Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.*

***Політика щодо академічної доброчесності** ґрунтується на засадах «Положення про академічну доброчесність в УДУ імені Михайла Драгоманова» (https://udu.edu.ua/nauka/antyplahiat). Викладач ознайомлює здобувачів вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користуванням засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет-ресурсів зазначається використане джерело. Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.*

***Умови для інклюзивного вивчення освітнього компонента:** дана навчальна дисципліна може викладатися для людей з особливими освітніми потребами. Форми і методи інклюзивного навчання обираються з урахуванням індивідуальних потреб здобувача. Обов'язково поєднуються фронтальні, індивідуальні та групові ФОНД. Традиційні методи навчання поєднуються з інтерактивними і спеціальними (методи педагогічного супроводу та корекції, тощо).*

VIII. Основні інформаційні ресурси

Основна література

1. *Вдосконалення викладання у вищій освіті: теорія та практика : монографія / С. Калашнікова та ін. ; за наук. ред. С. Калашнікової. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 255 с. URL: текст монографії.*
2. *Вишківська В.Б., Антонюк О. І. , Тригуб А. Ю. Трансформація професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах упровадження дистанційного та змішаного навчання в кризових умовах. Наукові інновації та передові технології. 2026. №2(54).*

С.1149-1160. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-2(54)-1149-1159

3. Вишківська В.Б., Западинська І. Г., Слатвінська А. А. Професійна підготовка майбутніх викладачів у контексті ідей освіти для сталого розвитку. Вісник науки та освіти. 2025. №2(32). С. 878 - 890. http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/20924

4. Вишківська В. Б., Ілішова О. М., Товстоган В.С. Поліпарадигмальний підхід як концептуальна основа наукового супроводу професіоналізації майбутніх фахівців педагогічної сфери. Інноваційна педагогіка. 2024. Вип.69.Том 1. с.119-123. http://innovpedagogy.od.ua/archives/2024/69/part_1/25.pdf

5. Вишківська В.Б., Прокоф'єв Є.Г., Ступак О.П. Моделювання професійної діяльності фахівців: концептуальні засади. Молодь і ринок. 2023. №8 (216). С. 87-92. DOI:10.24919/2308-4634.2023.289417

6. Вишківська В., Брюховецька І., Товстоган В. STEM-освіта в системі професійної підготовки: аналіз основних ідей і можливостей. Молодь і ринок. 2024. № 7-8/227-228. С.81-86. http://mir.dspu.edu.ua/article/view/308735/302645 https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.308735

7. Матвієнко О. В., Лозенко А. П. Розвиток професійної рефлексії майбутнього вчителя через інноваційні педагогічні технології та персоналізоване навчання. Освітньо-науковий простір. 2025. Вип. 9 (2), т. 2. С. 63–75. DOI: 10.31392/ONP.2786-6890.9(2)/2.2025.06.

8. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. 3-тє вид., допов. і переробл. Київ : СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.

9. Про затвердження професійного стандарту «Викладач закладу вищої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 16.10.2024 № 1466. URL: документ на сайті МОН України

10. Brookfield S. D. Becoming a Critically Reflective Teacher. 2nd ed. Jossey-Bass, 2017.

Додаткова література

1. Желанова В. Рефлексивна компетентність майбутнього педагога: сутність, структура, логіка рефлексіогенезу. Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка. 2020. № 33. С. 17–23. DOI: 10.28925/2311-2409.2020.33.2.

2. Кін О. Професійна майстерність викладача вищої школи в умовах діджиталізації освітнього процесу. освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. 2024. №25(1). С. 107-115. https://doi.org/10.35387/od.1(25).2024.107-115

3. Лозенко А. П. Педагогічні умови розвитку у студентів спеціальності «Початкова освіта» здатності формувати в молодших школярів уміння співпрацювати в команді. Педагогічні науки: теорія та практика. 2021. № 4. С. 275–279. DOI: 10.26661/2786-5622-2021-4-41.

4. Мартинюк В. Основи педагогічної майстерності та методика виховної роботи в закладах вищої освіти. Збірник наукових праць «Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи». 2025. Випуск 2(14). С.76-82.

5. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навчально-методичний посібник. Київ : ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.

6. Broekhuizen T. Moving Beyond the Hype: Digitalization at Universities. Higher education digest, 2023. №12. URL: https://www.highereducationdigest.com/moving-beyond-the-hype-digitalization-at-universities/

7. Bygstad B., Ovreli E. & Daehlen M. From dual digitalization to digital learning space: Exploring the digital transformation of higher education. Computers & Education, 2022. №182. DOI: https://doi.org/10.1016/j.compedu.2022.104463

8. *Biggs J., Tang C., Kennedy G. Teaching for Quality Learning at University. 5th ed. Open University Press, 2022.*

Розширений список джерел та інформаційних ресурсів з навчальної дисципліни розміщено у системі MOODLE.

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 року.